

Извештај са предлогом мера за остваривање права Бошњака на образовање на матерњем језику у Републици Србији

Влада Републике Србије је, кроз ресорно Министарство просвете, науке и технолошког развоја, од 2009. године, започела интензивнију сарадњу са представницима Националног савета бошњачке националне мањине на плану омогућавања адекватнијег остварења права на образовање на матерњем језику за припаднике бошњачке националне мањине у Републици Србији, у складу са законом. У том смислу, у току 2012. и 2013. године, предузето је низ значајних активности и започет процес увођења наставе на босанском језику за припаднике бошњачке националне мањине у Републици Србији.

Током уписног поступка за школску 2013/2014. годину, образовно-васпитне установе у Новом Пазару, Тутину, Сјеници и делом у Пријепољу, спровеле су, у сарадњи са Националним саветом бошњачке националне мањине, слободно и непосредно изјашњавање родитеља о језику наставе у образовно-васпитним установама на том подручју, у првом и петом разреду основних и првом разреду средњих школа у школској 2013/2014. години, у складу са законом.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја и други надлежни органи су, у току 2012. и 2013. године, донели потребна акта о почетку спровођења образовно-васпитног рада на босанском језику за припаднике бошњачке националне мањине у Републици Србији почев од школске 2013/2014. године, у складу са законом, и то: „Правилник о допуни Правилника о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања - Босански језик“, „Правилник о допуни Правилника о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања“ и „Правилник о допуни правилника о наставном програму за гимназију - Босански језик и књижевност“ за први разред гимназије (сви правилници објављени у „Службеном гласнику РС - Просветном гласнику“, број 4/13, од 15. маја 2013. године). Истовремено, објављени су и „Правилник о допуни Правилника о плану уџбеника“ („Службени гласник РС - Просветни гласник, бр. 4/13) за предмет Босански језик, читанка за 1. и 5. разред основног образовања и васпитања и 1. разред гимназије, и „Правилник о допуни Правилника за додатке уз уџбеник од посебног значаја за припаднике бошњачке националне мањине (историја, ликовна култура, музичка култура, свет око нас)“ („Службени гласник РС - Просветни гласник“, бр. 13/2013).

На основу наведеног, а у складу са чланом 9. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 52/11 и 55/13), у јединицама локалне самоуправе у којима традиционално живи бошњачка заједница у Републици Србији: Нови Пазар, Тутин, Сјеница, Прибој, Нова Варош и Пријепоље, као и у другим јединицама локалне самоуправе, у свим школама где постоји интерес и слободно изражено опредељење ученика и родитеља за то, ученицима припадницима бошњачке националне мањине омогућиће се остваривање образовно-васпитног рада на њиховом матерњем босанском језику, узимајући у обзир најцелисходније предлоге решења Министарства просвете, науке и технолошког развоја и у сарадњи са Националним саветом бошњачке националне мањине.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја, као и други субјекти и стручне институције надлежне за решавање питања у области образовања и васпитања (Национални просветни савет, Завод за унапређивање образовања и васпитања, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања), у складу са законом, обезбедиће доношење наставних планова, програма, правилника и других потребних аката за операционализацију потребних активности и мера, ради наставка рада на континуираном остваривању права на образовање припадника бошњачке националне заједнице на њиховом матерњем језику, у свим разредима основних и средњих школа, у наредним школским годинама, у складу са њиховим слободно израженим опредељењем. За ефикасно решавање тих питања, у складу са законом дефинисаним надлежностима, своју улогу неопходно је да, у пуној мери, оствари и испуни и Национални савет бошњачке националне мањине - посебно у стручном и благовременом припремању и предлагању наставних планова и програма, као и других потребних аката у том смислу.

Ради остваривања права на образовање на матерњем језику припадника бошњачке националне мањине, као и припадника српског народа, Министарство просвете, науке и технолошког развоја ће омогућити формирање одељења са мање од 15 ученика, у свим срединама које захтевају такво решење, узимајући у обзир најцелисходнија решења у том смислу и финансијске могућности државе.

Ради реализације усвојених планова и програма за остваривање образовно-васпитног рада на босанском језику за припаднике бошњачке националне мањине, односно њихову примену у настави, Министарство просвете, науке и технолошког развоја ће, у сарадњи са Националним саветом бошњачке националне мањине и уз његово континуирано и стручно ангажовање, у складу са законом и прописаним Стандардима квалитета уџбеника, одобравати потребне уџбенике, додатке постојећим уџбеницима на српском језику за предмете који изражавају посебности националних мањина, односно одобравати употребу страних недостајућих уџбеника, у складу са посебним законом.

Ради одрживог развоја и обезбеђења остварења права припадницима бошњачке националне мањине на образовање на њиховом матерњем босанском језику, у складу са законом, Влада Републике Србије и Министарство просвете, науке и технолошког развоја ће, у сарадњи са високошколским установама и Комисијом за акредитацију студијских група на високошколским установама, при одговарајућим високошколским установама у Републици Србији, обезбедити отварање одговарајућих студијских група на босанском језику.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја ће, у складу са законом, прописати а школске установе поштовати и у пракси примењивати утврђене стандарде у погледу вођења школске евиденције и издавања јавних исправа, у образовно-васпитним установама у којима се образовно-васпитни рад за припаднике бошњачке националне мањине остварује на њиховом матерњем језику.

У циљу што ефикасније реализације ових предлога, Министарство просвете, науке и технолошког развоја интензивираће сарадњу са Националним саветом бошњачке националне мањине и представницима локалних самоуправа у свим срединама у којима постоји интерес родитеља и ученика за остваривање образовно-

васпитног рада за припаднике бошњачке националне мањине на њиховом матерњем језику.

Ради ефикаснијег остваривања права на образовање на матерњем језику за припаднике бошњачке националне мањине у Републици Србији и реализацију предвиђених активности и мера, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, поред расположивих капацитета у оквиру Министарства, укључиће и друге државне органе, институције, организације и установе.

Обезбеђивање остваривања права бошњачке националне мањине на образовање на њиховом матерњем језику не може довести у питање право припадника српског народа на образовање на српском језику.

Ради развијања духа међусобног поштовања, уважавања и толеранције, развијања мултикултуралног начина живота и интеграције свих грађана Републике Србије у јединствени друштвени и државни систем Републике Србије, Министарство просвете, науке и технолошког развоја ће, у сарадњи са Националним саветом бошњачке националне мањине, израдити и развити у образовно-васпитном раду примену посебних програма међукултурног карактера за све образовно-васпитне установе у којима се образовно-васпитни рад за припаднике бошњачке националне мањине остварује на њиховом матерњем босанском језику, у складу са законом. Ти програми ће посебно да подстичу и промовишу уважавање и неговање различитости, принципа међусобног поштовања и дружења и развијања духа интеграције и заједништва. Конкретизовање тих програма извешће се у складу са специфичностима сваке локалне заједнице, односно образовно-васпитне установе у којој се образовно-васпитни рад изводи у складу са наведеним.

Усвајањем и реализацијом овог извештаја, Влада Републике Србије шаље јасну поруку свим својим грађанима, а посебно припадницима бошњачке националне мањине у Републици Србији, да ће обезбедити њихово социјално укључивање посебно у области образовања, у складу са Уставом Републике Србије, Законом о основама система образовања и васпитања, другим законима у области образовања, као и међународно прихваћеним стандардима.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

1. Правни основ за доношење закључка

Правни основ за доношење Закључка садржан је у члану 43. став 3. Закона о Влади према коме Влада доноси закључак када не доноси друге акте.

2. Разлози за доношење закључка

Разлог за доношење Закључка је социјално укључивање Бошњака у Републици Србији, у области образовања, у складу са Уставом Републике Србије, Законом о основама система образовања и васпитања, другим образовним законима и међународно прихваћеним стандардима.

Donošenjem ovog zaključka doprinosi se povećanju zakonitosti rada, pravnoj sigurnosti, pravičnosti sistema, poštovanju ljudskih i prava nacionalnih manjina, te, posebno, eliminisanju određenih negativnih pojava koje se u procesu ostvarivanja obrazovno-vaspitnog rada za pripadnike bošnjačke nacionalne manjine na njihovom maternjem jeziku dešavaju u pojedinim jedinicama lokalne samouprave, proizvoljnih tumačenja zakonskih i podzakonskih akata od strane pojedinaca, kao i održavanju, daljem razvoju i unapređenju stabilnih međunacionalnih odnosa u Republici Srbiji.

Закључак доприноси и отклањању одређених примедби изражених у задњем извештају Европске комисије о напретку Републике Србије (за 2013. годину), односно доприноси бољој преговарачкој позицији и бржем напретку наше државе у процесу придруживања Европској унији („обезбеђење доследне примене правног оквира за заштиту мањина широм Србије, посебно у области образовања, употребе језика и приступа медијима и верским службама на језицима мањина“).

3. Финансијска средства за спровођење закључка

За спровођење овог закључка није потребно обезбедити додатна средства у буџету Републике Србије.

Средства за образовање на језицима националних мањина позиционирају се у оквиру буџета Министарства просвете, науке и технолошког развоја, тако да спровођење овог закључка не захтева и не подразумева никаква друга финансијска средства, осим већ планираних.

Спровођење закључка не изискује запошљавање додатних - нових просветних радника, с обзиром да је правилницима о степену и врсти образовања наставника, стручних сарадника и помоћних наставника у основној школи и гимназији предвиђено да наставу босанског језика и босанског језика и књижевности може изводити 17 врста

стручних профила, односно стручних профила који су већ запослени и раде у образовно-васпитним установама у основном и средњем образовању у јединицама локалне самоуправе у којима се за припаднике бошњачке националне мањине образовно-васпитни рад остварује на њиховом матерњем језику. У складу са тим правилницима, образовно-васпитни рад на босанском језику за припаднике бошњачке националне мањине изводиће постојећи просветни радници, у складу са законом.

У погледу набавке уџбеника, Влада Републике Србије већ неколико година уназад посебним закључком усваја пројекат - програм набавке уџбеника, односно уџбеничких јединица радног карактера, недостајућих уџбеничких комплета за ученике који уче на језицима националних мањина и разлика уџбеника у случајевима повећања броја ученика у разреду за ученике који у текућој (предстојећој) школској години похађају прва четири разреда основне школе у свим школама на територији Републике Србије и за ту сврху опредељује посебна средства. За текућу школску 2013/2014. годину, та средства обезбеђена су Законом о изменама и допунама Закона о буџету Републике Србије за 2013. годину ("Службени гласник РС", број 59/2013), Изменом о допуном Финансијског плана за 2013. годину од 19. 07. 2013. године и Изменама и допунама Плана набавки за 2013. годину - 4 од 26. 07. 2013. године, у укупном износу од 708.264.000,00 динара, и то на позицији: раздео 24.1, функција 910, главни програм 2003, програм/пројекат 2003-01/910, економска класификација 426 - материјал.

Одобравање употребе страних недостајућих уџбеника, у складу са посебним законом (Законом о уџбеницима и другим наставним средствима), подразумева, у случају потребе, одобравање оних страних уџбеника који недостају а потребни су за остваривање образовно-васпитног рада за припаднике националних мањина на њиховом матерњем језику (уџбеника којих на босанском језику нема у домаћем издаваштву). Процедура одобравања употребе тих уџбеника не захтева никаква додатна буџетска средства.